

Plockepinn
Läsförståelse

LÄS & LÖS

HELENA BROSS
ANNA HANSEN

8

FACIT

Välkommen till Läs & Lös 8!

Läs om intressanta djur, spännande städer, coola byggnader, underbara dikter och om ett annorlunda föräldramöte!

I boken kommer du att få:

- läsa och förstå texter
- läsa vad du ska göra
- skriva
- rita och färglägga.

Lycka till!

Innehåll

Poesi är roligt!	1
Byggnader	9
Semester	17
Tre städer	25
Borta för alltid	33
Mygglarver	41

POESI ÄR ROLIGT

dikt

känsla

sinnedikt

stämning

poetisk

tankar

rimma

haiku

Det var **soligt** sommarväder / **vinande**interväder.

Vi åkte **bil** / **tåg** genom **öppna** landskap / **mörka** skogar.

Det gick så **fort** / **långsamt**.

Jag var **pirrig** och **glad** / **rädd** och **ledsen**.

Det skulle bli **kul** / **fruktansvärt** att komma fram.

Jag darrade av **glädje** / **skräck**.

RITA HÄR

UPPDRAG: Läs orden och dikten i rutan. Gör dikten till din egen. Välj mellan blått och rött. Stryk över de ord du väljer bort. Rita en bild till.

Vad är poesi?

► Läs.

Poesi är ett sätt att uttrycka sina tankar i skrift. Poetiska texter kallas för dikter och kan se ut på många olika sätt. Poesi skrivs för att beröra och väcka tankar eller kanske förklara en känsla. Poesi kan handla om precis vad som helst, till exempel liv, död, kärlek, ilska och helt vanliga upplevelser i vardagen.

Många tror att poesi måste rimma, men så är det inte alls. Det fina med poesi är att du får skriva hur du vill. Du kan skriva i en speciell diktform och följa bestämda regler.

Men du kan också skriva fritt utan att tänka på rim, stavelser och hur många rader det ska vara.

Vad handlar dikterna om?

► Läs en dikt i taget. Rita en bild till. Skriv vad du tänker och känner när du läser dikten.

Fina, vackra, mjuka lilla du
Väcker mig alltid klockan sju
Krafsar och piper om mat
Jag lägger morot på ditt fat

RITA

TÄNKER OCH KÄNNER

Vilse, rädd och ensam
Träden är så höga
Skogen är så stor
Det ser likadant ut överallt
Hur ska jag hitta ut?

RITA

TÄNKER OCH KÄNNER

Haiku

► Läs.

Haiku är en gammal japansk diktform. En haiku handlar ofta om naturen. Haikudikter har tre rader. Den första och sista raden har sju stavelser och raden i mitten har fem stavelser. När du läser dikten nedan så kan du klappa stavelser. Då får du se om det stämmer.

Under ett träd i parken (7 stavelser)
Finns en hemlig bänk (5 stavelser)
Där sitter jag och tänker (7 stavelser)

► Skriv svar.

Från vilket land kommer haiku? Från Japan.

Vad brukar en haiku handla om? Den brukar handla om naturen.

Hur många rader har en haiku? Den har 3 rader.

► Läs haikudikten nedan till höger. Rita en bild som passar till.

En rund snögubbe
Står på min gård och skrattar
Fast det blåser kallt

Sinnedikt

► Läs.

Sinnedikt är en upplevelse som är beskriven med de fem sinnena lukt, smak, känsel, hörsel och syn.

Jag vaknar och ser på klockan.

Det luktar rostet bröd.

– Kom och ät! ropar pappa.

Det är varmt i köket.

– Mm, vilken god ost!

► Skriv den mening i dikten som hör till varje sinne.

KÄNSEL Det är varmt i köket.

SMAK – Mm, vilken god ost!

HÖRSEL – Kom och ät! ropar pappa.

SYN Jag vaknar och ser på klockan.

LUKT Det luktar rostet bröd.

► Läs och jämför texterna. Ringa in den som du tycker bäst om.

Kort och smalt

► Läs.

MÅSTE EN DIKT VARA KORT?

En dikt är ofta kort, men den måste inte vara det. Ibland tar man bara de viktigaste orden i sina tankar och ordnar orden så att de beskriver en händelse, en upplevelse eller en känsla på bästa sätt.

VARFÖR SER MÅNGA DIKTER SMALA UT?

För att få fram det viktiga i en dikt kan man göra radbrytningar. Det betyder att du slutar skriva på en rad och fortsätter skriva på raden under. Det viktigaste ordet får ofta stå sist på raden. Jämför texterna nedan så ser du skillnaden.

En ny vän

Jag har fått en ny vän. Det är så härligt när en speciell person står och väntar när jag kommer till skolan. Vi skrattar tillsammans och det känns som om jag kan berätta allt för min nya fina, fina vän.

En ny vän

Jag har fått en ny vän.
Det är så härligt
när en speciell
person står och väntar
när jag
kommer till skolan.
Vi skrattar
tillsammans
och det känns
som om jag kan
berätta allt
för min nya fina, fina vän.

► **Läs.**

Sorg

Labbe blev sjuk och nu är han död. Det känns så ledset i hjärtat. Jag har gråtit hundra timmar. Jag ska gråta hundra till.

► Skriv om dikten Sorg. Dela upp meningarna och skriv färre ord på varje rad, men använd fler rader.

Sorg

► Läs din dikt om Labbe högt för dig själv.

Alliteration

► Läs.

Vill man skriva en dikt är det bra att hitta ord som ger den rätta känslan i dikten. Ibland använder man ord som börjar på samma bokstav, det kallas för att allitterera.

Blankvattnet blev blixtrande blått.

Smulpajen smakade solig sommar.

► Skriv ord som börjar på K runt bilden. Ta hjälp av bilden eller hitta på egna ord.

klättra

► Skriv alliterationer. Orden i meningarna ska börja på K. Du får lägga till korta ord som till exempel *och*, *som* och *på*.

Katten Kurre klagar konstigt.

BYGGNADER

Globen

Eiffeltornet

Kinesiska muren

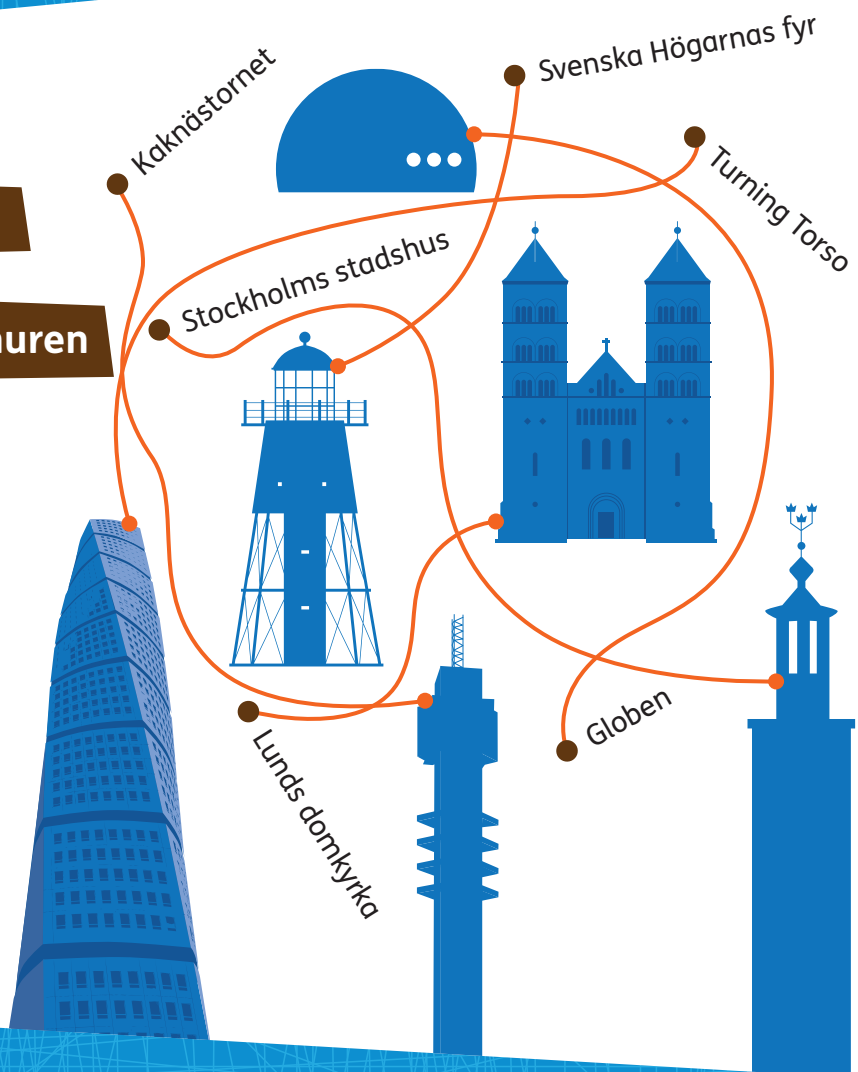
Skyview

vakttorn

underverk

invigning

bygga

UPPDRAG: Läs orden. Gissa byggnadernas namn.
Dra streck mellan byggnad och ord.

Globen

► Läs.

Globen eller Ericsson Globe, som den egentligen heter, är världens största sfäriska byggnad. Den unika runda formen på denna väldiga byggnad gör den till en symbol för Stockholm och Sverige. Globen ser ut som en jättelik champinjon som sticker upp bland husen.

Den 10 september år 1986 togs det första spadtaget. Det tog bara två och ett halvt år att bygga Globen. Invigningen var i februari år 1989. Globen är stor. Det skulle ta 40 år att fylla Globen med vatten från en vanlig kran. Takhöjden inomhus är 85 meter.

I Globen anordnas evenemang, till exempel konserter, hästshower, ishockey och andra sporter. Ibland är det galamiddagar och stora mässor. När det är konsert i Globen kan drygt 16 000 personer få plats.

Det finns två specialdesignade glasgondoler som går på räls på Globens utsida. De kallas Skyview och går ända upp till Globens topp. Det är en hisnande resa med fantastisk utsikt över Stockholm.

► Skriv klart faktarutan om Globen.

Namn: Ericsson Globe

Takhöjd: 85 meter

Byggstart år: 1986

Antal sittplatser: 16 000

Invigning år: 1989

Form: Rund eller sfärisk

Evenemang: Konsserter, hästshower, ishockey, mässor
och galamiddagar.

► Skriv svar.

Vad ser du på bilden?

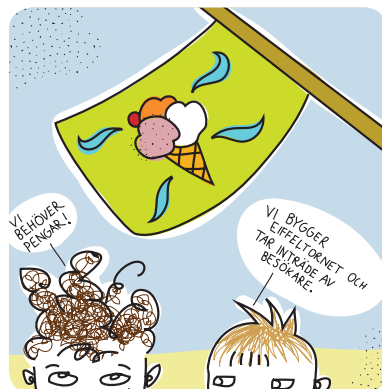
Vad skulle du se om du fick åka med, tror du?

Eiffeltornet på Öland

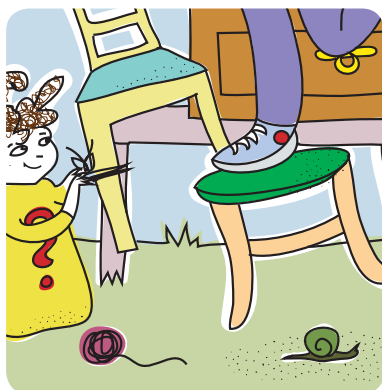
► Läs.

Majas kusin Alex är på besök.
Han bor i Frankrike.

Maja och Alex är sugna på glass.

Kusinerna börjar bygga.

Eiffeltornet finns i Paris. Det byggdes år 1889 och är 300 meter högt. I tornet finns en restaurang. I en film klättrade James Bond upp på utsidan av tornet. På natten blinkar tornet av lampor.

Maja hälsar besökarna
välkomna.

Kusinerna är nöjda.

► Skriv svar.

Hur känner Alex och Maja varandra?

De är kusiner.

Varför behöver barnen pengar?

De är sugna på glass.

Hur tjänar barnen sina pengar?

De bygger en modell av Eiffeltornet.

Vad använder Alex och Maja för material till sitt bygg?

Stolar, bord, snören och andra saker de hittar.

Hur mycket pengar tjänar barnen tillsammans?

32 kronor.

Varför tror du Maja tycker att de ska bygga Kinesiska muren nästa dag?

Kinesiska muren

► Läs.

Ett av världens populäraste turistmål är den Kinesiska muren. På kinesiska säger man *Chángchéng*, det betyder den långa muren. Så här skriver man det på kinesiska 长城.

Muren är världens största byggnad. Den är över 800 mil lång och cirka 8 meter hög. Bredden varierar mellan 4 och 7 meter. Det sägs att man kan se muren från månen, men det stämmer inte.

Kinas förste kejsare, *Shi Huangdi*, lät bygga muren för mer än 2000 år sedan. Han ville att muren skulle skydda landet från att invaderas av fiender. Muren byggdes först av sten, jord och trä. Senare när muren skulle byggas till och förstärkas användes tegel och kakel. Många av dem som arbetade med att bygga muren var fångar.

Det byggdes cirka 24 000 vaktorn utmed muren. Där kunde soldaterna vara och där förvarades vapen. Från vakttornen kunde man också skicka röksignaler. I dag är muren raserad på flera ställen. Det beror bland annat på att människor tagit material från muren för att bygga sina egna hus. Kinesiska muren är uppsatt på Unescos världsarvslista och skyddas nu bättre mot förstörelse.

► Vad har du lärt dig om Kinesiska muren? Skriv svar.

Vem bestämde att muren skulle börja byggas? Det var Kinas
förste kejsare, Shi Huangdi, som bestämde det.

Varför byggdes muren? Muren skulle skydda landet från
att bli invaderat av fiender.

Vilka material började man bygga med? Man började bygga med
sten, jord och trä.

Vilka material användes senare när man byggde vidare? Sedan använde
man tegel och kakel.

Hur många vaktorn finns det ungefär längs med muren? Det finns
ungefär 24 000 vaktorn.

Vad användes vaktornen till? Soldater kunde vara där och vapen
förvarades där. Man kunde skicka röksignaler från tornen.

Vilka var det som byggde muren? Många som byggde var fångar.

Varför är bitar av muren borta nu? Människor har tagit material
från muren för att bygga sina egna hus.

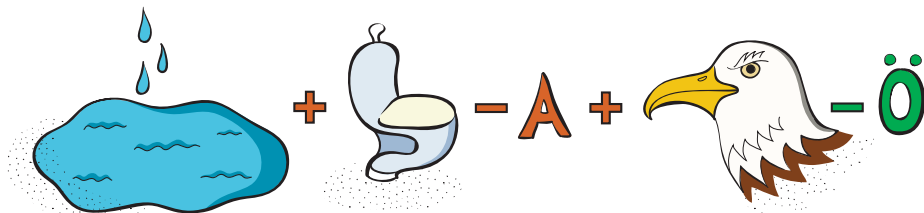
Kan man se muren från månen? Nej.

► Skriv den långa muren på kinesiska.

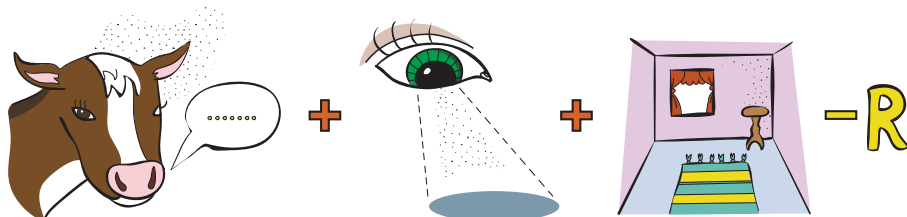
长城

Rebus

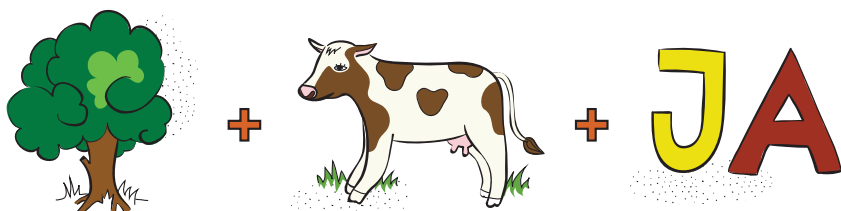
► Lös rebusarna. Skriv svar.

vattentorn

museum

trädkoja

torg

SEMESTER

sommarlov

husbil

fjord

grillfest

charterresa

turist

stapeldiagram

cirkeldiagram

RITA OCH SKRIV HÄR

UPPDRAG: Läs orden. Rita och skriv om din drömsemester.

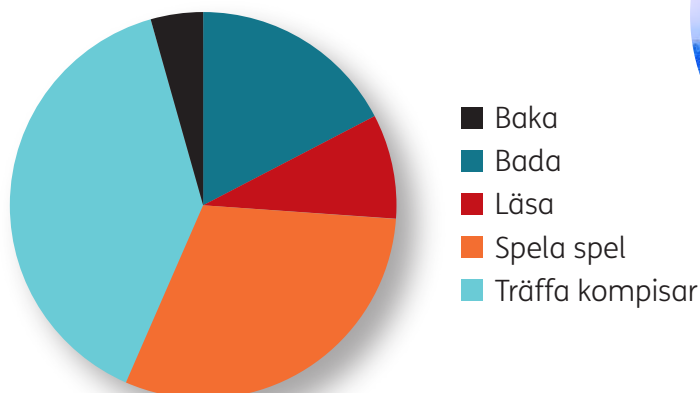
Semester

► Läs.

Förr i tiden var det ovanligt att man fick vara ledig från jobbet och ha semester. Det var först år 1938 som det blev lag på att få två veckors semester varje år. På semestern skulle människor vila från sina arbeten, få frisk luft och röra på sig för att bli starka. Nu har alla rätt att vara lediga i minst fem veckor. För elever i skolan kallas semester för lov.

Nu ska du få prova på att läsa diagram.

Här är ett cirkeldiagram som visar vad eleverna i klass 3a tycker är roligast att göra på sin semester, sommarlovet.

► Läs av diagrammet och skriv svar.

Vilken är den populäraste aktiviteten? Träffa kompisar

Vilken aktivitet är minst populär? Baka

Vilken aktivitet är röd? Läsa

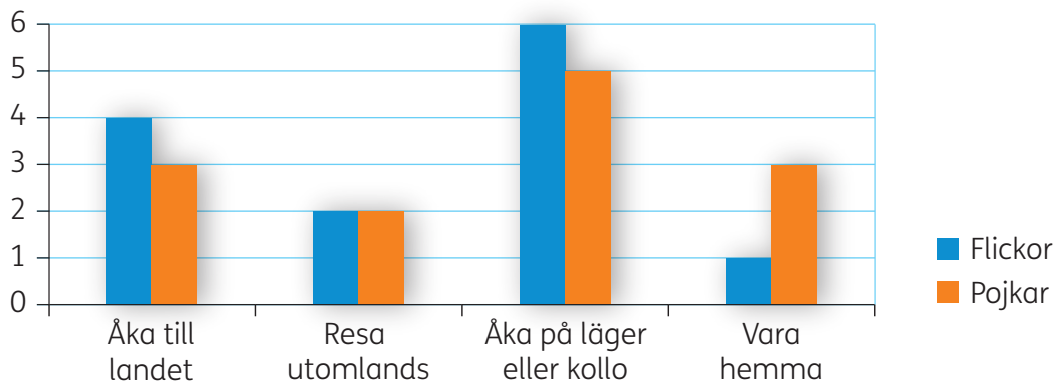
Vilken aktivitet är näst populärast? Spela spel

Är det mindre populärt att bada än att läsa? Nej

Är det mer populärt att bada än att spela spel? Nej

► Läs av stapeldiagrammet som visar vad eleverna i klass 3a ska göra på sommarlovet och skriv svar.

Antal elever

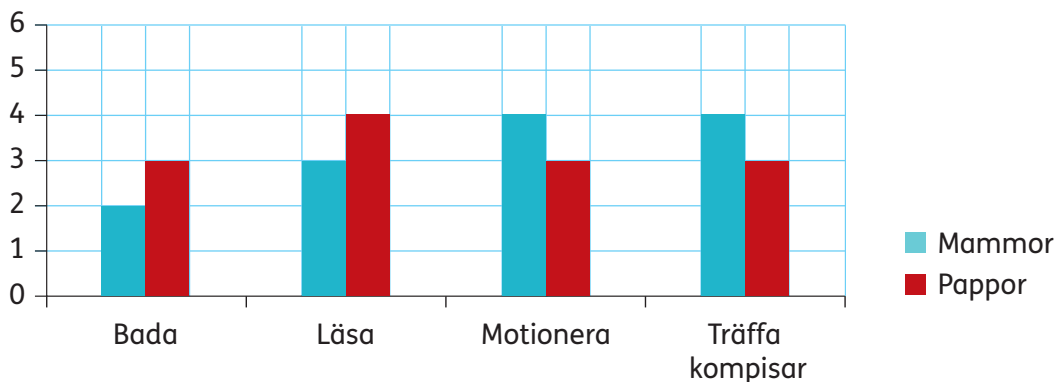
Hur många pojkar ska vara hemma? 3

Hur många fler flickor än pojkar ska på läger eller kollo? 1

Vilken aktivitet ska lika många flickor som pojkar göra? Resa utomlands.

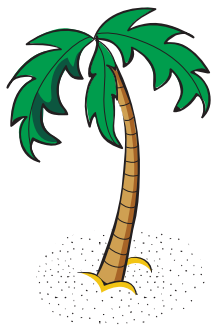
► Här är en tabell som visar vad föräldrarna vill göra på sin semester. Gör ett stapeldiagram som visar vad mammorna och papporna vill göra.

	Bada	Läsa	Motionera	Träffa kompisar
Mammor	2	3	4	4
Pappor	3	4	3	3

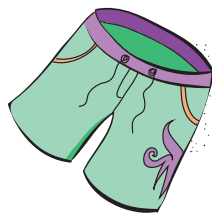
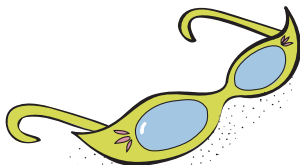
Charter

► Läs.

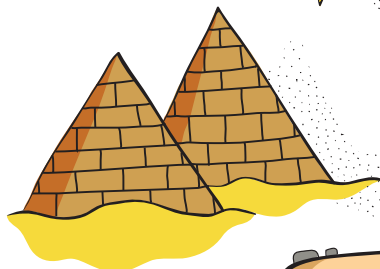
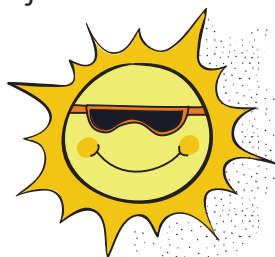
Charterresa

Charterresa kallar man en resa där flygbiljett, hotell och reseledare ingår. Den första charterresan från Sverige gick år 1955 till Mallorca. I början var det bara några hundra svenskar som åkte på charterresa, men det blev populärt och nu åker tusentals svenskar varje år.

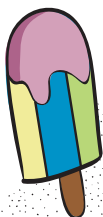
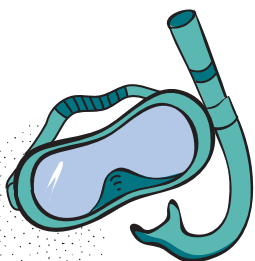
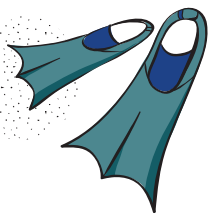
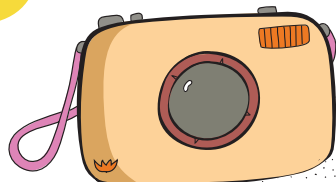
Turister

Människor som reser för nöjes skull kallas turister. De brukar ta reda på vilka attraktioner som finns på resmålet. Turistattraktioner kan vara gamla byggnader, vacker natur, affärer, nöjesfält och andra roliga och spännande platser.

Sol, bad och nya ord

De flesta charterresorna går till soliga och varma länder. Många charterturister tycker om att vara vid havet för att sola och bada. På resor lär sig turister nya ord. En del ord använder vi sedan hemma, till exempel pizza, grisfest, playa, bungalow och beach.

► Kan du stava? Ringa in det ord som är rätt stavat och skriv det på raden.
Orden finns i texten på sidan 20.

billjet	biljett	<i>biljett</i>
charter	garter	<i>charter</i>
hundra	hunra	<i>hundra</i>
håtell	hotell	<i>hotell</i>
och	ock	<i>och</i>
svergie	Sverige	<i>Sverige</i>
början	burjan	<i>början</i>
poppulärt	populärt	<i>populärt</i>
menniskor	människor	<i>människor</i>
turister	törister	<i>turister</i>
villka	vilka	<i>vilka</i>
byggnader	bygggnader	<i>byggnader</i>
afärer	affärer	<i>affärer</i>
flesta	flästa	<i>flesta</i>
bada	badda	<i>bada</i>
länder	lender	<i>länder</i>
pitsa	pizza	<i>pizza</i>
grisfäst	grisfest	<i>grisfest</i>
playa	plaja	<i>playa</i>
bech	beach	<i>beach</i>

Vykort från barnbarnen

► Läs.

Hej farfar!
Vi är på semester i Norge. Husbilen som vi har lånat är jättefin. Det är som att bo i ett dockhus. Mamma har stukat foten så pappa får köra. Mamma och jag leker tjugofrågor när vi åker. Jag vinner hela tiden.
I går kom vi till en fjord. Det är en jättelång och djup vik. Det är mycket vackert, men väldigt kallt i vattnet. I kväll ska vi äta färska räkor som vi köpte vid en räktrålare.

Coola kramar från
Lina

P.S. Hälsa Ritva

Lasse Ek
Kungagatan 3
905 82 Umeå

Hej mormor!
Vi är på semester på landet som vanligt. Här i Småland har det varit fint väder och vi har badat i Lillsjön varje dag. Nu vågar jag hoppa från bryggan! Jag och mina kompisar i grannhusen leker att vi har en detektivklubb. Vi smyger på personer och spanar efter tjuvar.

I kväll ska vi ha grillfest. Vi har tagit upp potatis och plockat tomater. Mamma har bakat en jordgubbstårta.

Stora kramar från
Dennis

P.S. Hälsa Lasse

Ritva Ek
Kungagatan 3
905 82 Umeå

► Vem? Skriv svar.

Vem ska äta färska räkor? Lina

Vem har lärt sig att hoppa från bryggan? Dennis

Vem besöker en fjord? Lina

Vem har bakat en tårta? Dennis mamma

Vem har en detektivklubb? Dennis och hans kompisar

Vem vinner i tjugo frågor? Lina

Vem har ett grönsaksland? Dennis

Vem är i Småland? Dennis

Vem har stukat foten? Dennis mamma

Vem kör husbilen? Dennis pappa

Vem är i Norge? Lina

Vem ska ha grillfest? Dennis

Vem är Lasse? Linas farfar och Dennis morfar

Vem är Ritva? Dennis mormor och Linas farmor

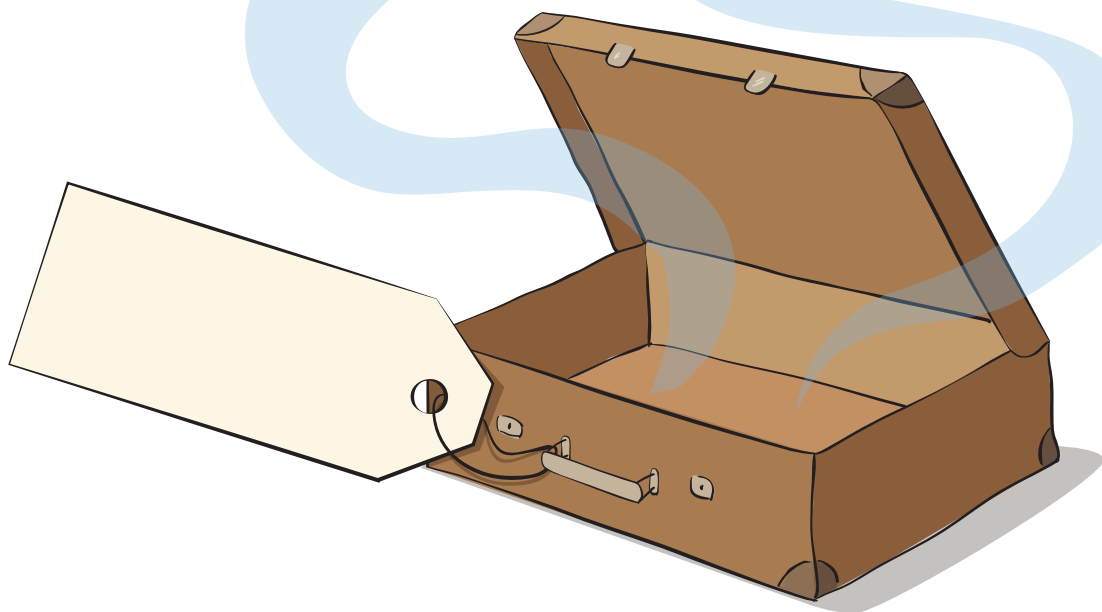
Packa resväskan

► Du får packa 15 saker i din resväska. Ringa in det du väljer. Skriv ditt resmål på väskan.

solglasögon
vantar
solkräm
baddräkt
bikini
badrock
pengar
snowboard
tandborste
klänning
t-shirt
skjorta
halsduk
linne

badskor
ritblock
badbyxor
hjälm
sockor
skidoverall
flytväst
cyklop
nalle
pass
hårborste
skidor
tennisracket
kjol
gympaskor

pjäxor
snorkel
biljett
simfenor
bok
spel
kortlek
shorts
pennor
handduk
singlasögon
fotboll
skidglasögon

TRE STÄDER

Stockholm

Göteborg

Malmö

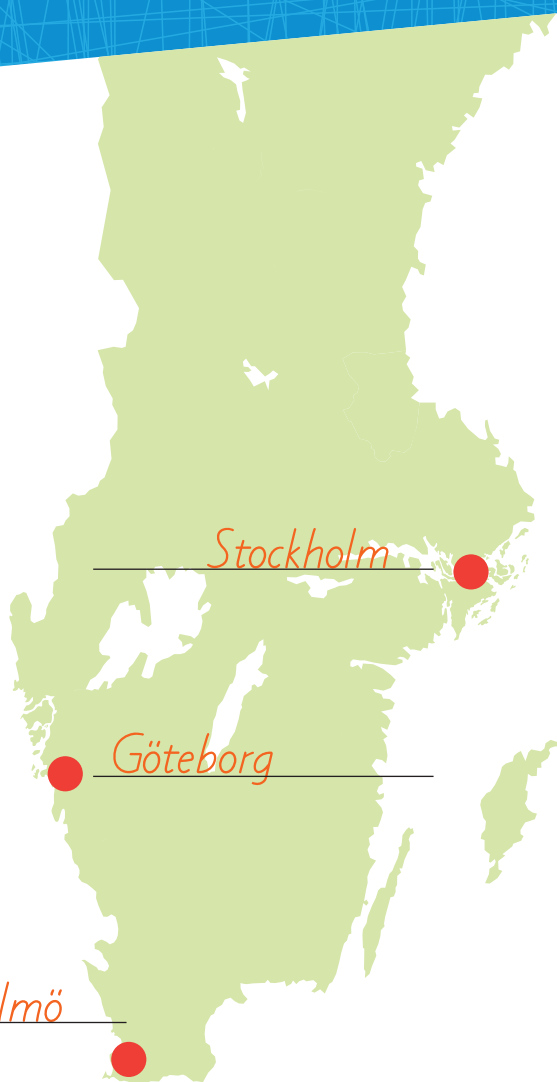
Öresundsbron

Norden

huvudstad

hamnstad

spårvagn

SKRIV HÄR

UPPDRAG: Läs orden. Skriv ut städerna Stockholm, Göteborg och Malmö på kartan.

Stockholm

► Läs.

Stockholm ligger så vackert precis där Mälaren och Östersjön möts. Staden är byggd på många öar. Namnet kan staden ha fått för att det fanns en försvarsmur av stockar i vattnet. Stockarna skulle hindra främmande båtar från att ta sig in i Mälaren.

Stockholm är **Sveriges huvudstad** och där finns vår riksdag och regering. Det stora riksdagshuset ligger på ön Helgeandsholmen. Riksdagsmännen har sammanträde i den stora plenisalen. Talmannen leder mötena.

Tunnelbanan i Stockholm invigdes år 1950. Nu finns det tre tunnelbanelinjer och hundra tunnelbanestationer. Ungefär hälften av stationerna är under jord och resten ligger ovan jord. Varje dag görs över en miljon resor med tunnelbanan. Tunnelbanan börjar gå klockan 5 på morgonen och går till klockan 1 på natten.

Stockholm började byggas under medeltiden. De äldsta delarna av staden finns i **Gamla Stan**, på den ö som heter Stadsholmen.

Där finns många gamla hus och trånga gator som är klädda med kullerstenar. I Gamla Stan ligger slottet och Storkyrkan.

Skansen är både en djurpark och ett museum. Mannen som grundade Skansen hette Artur Hazelius. Han var mycket intresserad av gammal kultur och han var rädd att människor skulle glömma bort hur vi levde förr. Därför lät han flytta hus från olika delar av landet till Skansen.

Vi kan också titta på nordiska djur som varg, lo, björn och säl. På Skansens Akvarium finns apor, ormar, krokodiler och en del andra djur från varmare länder.

Kaknästornet är Stockholms högsta byggnad. Tornet är 155 meter högt och har 34 våningar. På tornets tak finns master och antenner som bland annat sänder ut tv-program. Besökare kan ta hissen upp till våning 30 och se på utsikten över Stockholm. På våning 32 finns en restaurang.

► Läs och ringa in meningar som stämmer.

Stockholm ligger precis där Mälaren och Bottenhavet möts.

Det finns cirka 50 tunnelbane-stationer under jord.

Riksdagshuset ligger på ön Helgeandsholmen.

Mannen som grundade Skansen hette Alfred Hazelius.

Talmannen leder riksdagens möten.

Gamla Stan byggdes under stenåldern.

Slottet ligger i Gamla Stan.

På Skansen finns bara svenska djur.

Kaknästornet har 43 våningar.

Man kan äta mat i Kaknästornet.

Varje dag görs två miljoner resor med tunnelbana.

Göteborg

► Läs.

Göteborg är Sveriges näst största stad. Den ligger vid havet, alldeles där Göta älv rinner ut i Nordsjön.

I Göteborg finns nöjesfältet **Liseberg**. Varje år kommer omkring 3 miljoner människor till Liseberg för att roa sig. På Liseberg kan man prova på en massa spännande attraktioner, men nöjesfältet är också en vacker park med många träd och blommor.

Göteborg är **Nordens största hamnstad**. Dit kommer båtar från många olika länder. I hamnen arbetar omkring 700 hamnarbetare med att lasta och lossa fartyg. Från hamnen går färjor till Danmark och Tyskland.

Göteborg kallas för **Lilla London**. Smeknamnet fick staden under 1700-talet då många engelska båtar kom till Göteborg. Stora fartyg kom med handelsvaror och sjömännen gick i land och besökte staden.

Om du vill åka kommunalt i Göteborg går det bra att ta **spårvagnen**. Staden har det största spårvägsnätet i Norden.

I Göteborg ordnas varje år **Gothia Cup** som är världens största fotbolls-turnering för ungdomar. Lag från hela världen kommer för att spela fotboll. Matcherna spelas på 90 spelplaner runt om i staden. Invigningen och finalen hålls på Ullevi.

Det finns många roliga historier om göteborgaren **Källe** och hans fru **Ada**. Här är en av dem:

Källe åkte spårvagn och bredvid honom satt en man som noga studerade en karta.

- Vad är det där? undrar Källe.
- Det är en karta över Kina.
- Källe funderade en stund.
- Dö, jag undrar om dö inte har kommit på fel spårvagn?!

Dö = Du

► **Läs och ringa in meningar som stämmer.**

Göta älv rinner genom Göteborg.

Göteborg har Nordens största hamn.

I Göteborg finns fotbollsplanen Liseberg.

Göteborg kallas för Lilla England.

Spårvagnsnätet i Göteborg är störst i Norden.

I Gothia Cup deltar bara lag från Norden.

Det finns många roliga historier om Källe och Ada.

Göteborg är Sveriges näst största stad.

Det finns en tunnelbana i Göteborg.

Liseberg är ett känt nöjesfält.

Invigningen av Gothia Cup sker på Liseberg.

Malmö

► Läs.

Malmö ligger i Skåne i södra Sverige. Staden ligger vid kusten och på andra sidan Öresund ligger Danmarks huvudstad, Köpenhamn. Malmö är Sveriges tredje största stad.

Öresundsbron går mellan Malmö och Köpenhamn. Bron är 16 km lång. Man kan åka både tåg och bil över bron. Den som vill köra bil eller motorcykel över bron måste betala en avgift.

Den svenske kungen Erik av Pommern började bygga **Malmöhus slott** på 1400-talet. Den kraftiga byggnaden skulle hjälpa till att försvara Malmö om det kom fiender. Nu är slottet en del av Malmö museer, som ligger i Kungsparken.

Skyskrapan **Turning Torso** är Nordens högsta byggnad och det näst högsta bostadshuset i Europa. Huset är 190 meter högt och inne i det finns vanliga lägenheter. Namnet Turning Torso betyder "den roterande överkroppen".

Malmö och hela Skåne hörde tidigare till **Danmark**. Efter ett krig mellan Sverige och Danmark blev Skåne svenskt. De stridande länderna slöt fred i staden Roskilde i Danmark år 1658. Freden kallas för **freden i Roskilde**.

Tidigare fanns **Kockums varv** i Malmö. Där byggde man båtar. Varvet lades ner år 1985, men ända till år 2002 fanns den stora Kockumskranen kvar i hamnen. Sista gången den användes var då Öresundsbron byggdes. Kranen såldes sedan till Sydkorea, där den nu finns. Den kallas för Malmöns tårar, eftersom det sägs att malmöborna grät när de såg sin kran bogseras i väg.

► Läs och ringa in meningar som stämmer.

Vattnet utanför Malmö heter Öresund.

Öresundsbron är 16 km lång.

Det är gratis att åka över Öresundsbron.

Turning Torso är Europas högsta bostadshus.

Malmöhus slott byggdes för att försvara staden.

Malmö har en gång tillhört Danmark.

Den stora Kockumskranen står nu i Kina.

Namnet Turning Torso betyder "det höga huset".

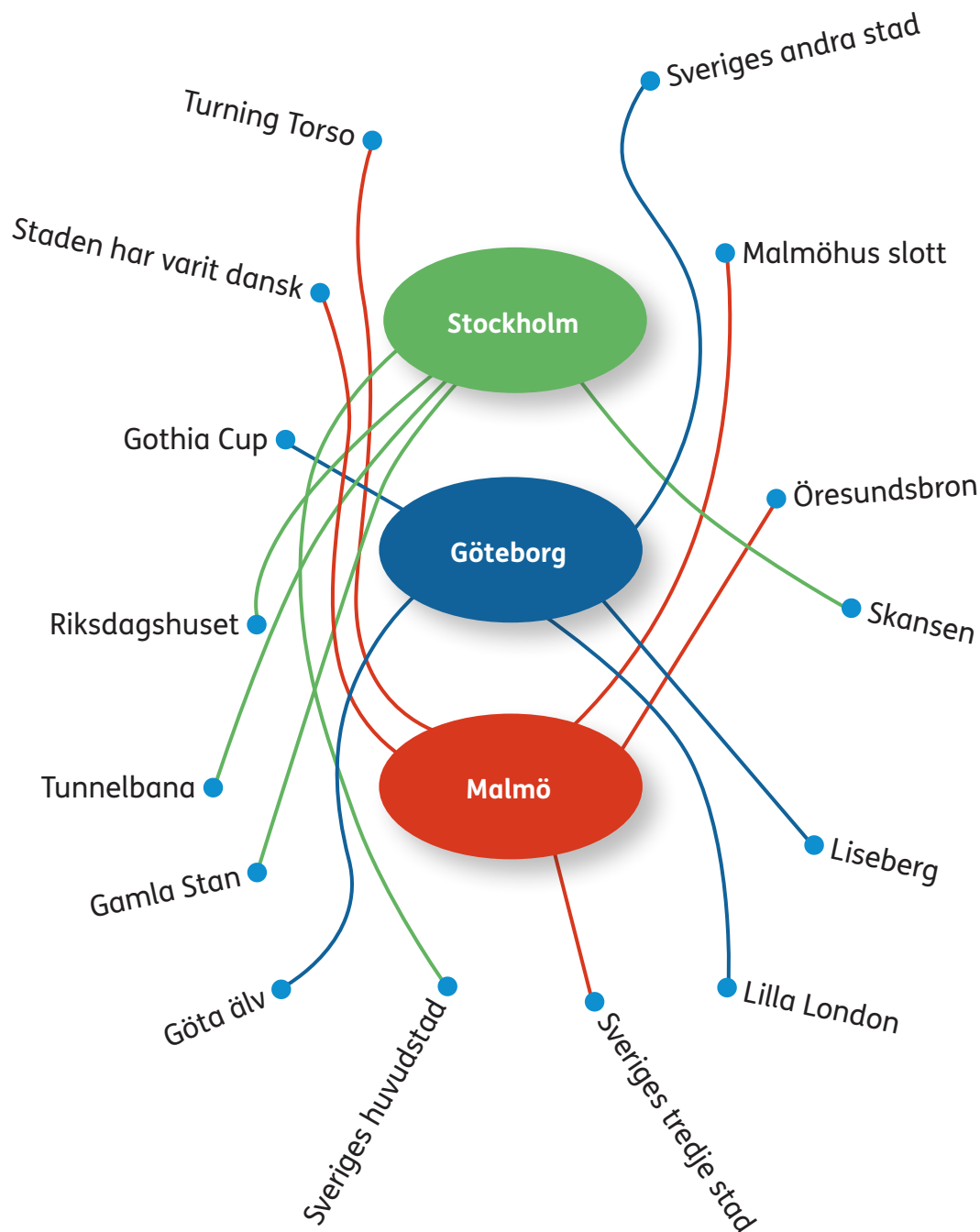
Danmarks flagga är röd och vit.

Malmö är Sveriges näst största stad.

På Kockums varv byggdes båtar förr i tiden.

Vilken stad?

► Dra streck till rätt stad.

BORTA FÖR ALLTID

utrotad

skelett

moafågel

dront

vandringsduva

kvagga

pungvarg

pälskrokodil

UPPDRAG: Läs orden. Leta upp fyra djur i bilden och färglägg dem. Djuren du hittar är utrotningshotade.

Den jättelika moafågeln

► Läs.

På Nya Zeeland levde för länge sedan de jättelika moafåglarna. De strövade omkring i skogarna och betade gräs och löv. De kunde inte flyga utan sprang omkring på sina kraftiga ben, likt en struts. Det fanns olika arter av moafågel. De största kunde bli 3 meter höga och väga 250 kilo.

Innan det fanns människor på Nya Zeeland hade inte moafåglarna så många fiender. Det fanns örnar som anföll dem ibland, men örnarna kunde inte döda alla moafåglar.

De första människorna kom till Nya Zeeland från Polynesien på 1200-talet. De behövde mat och moafåglarna blev lätta byten. Fåglarna var antagligen inte rädda, eftersom de aldrig tidigare träffat på människor. Det tog ungefär 100 år för människorna att döda alla moafåglar.

När de första européerna kom till Nya Zeeland på 1600-talet hörde de talas om att det funnits jättelika fåglar som strövat omkring i dalarna. Men det var ingen som visste om det var riktigt sant.

På 1800-talet hittades ett stort ben från ett okänt djur. Benet hamnade hos en forskare i London. Forskaren hette Richard Owen. Han funderade över det konstiga benet i flera år. Till slut berättade han att han trodde att benet kom från en jättelik utdöd fågel. Andra forskare skrattade åt honom, men det visade sig att Owen hade rätt. Fler ben hittades och till slut kunde Owen sätta ihop skelettet av en stor moafågel.

Då och då påstår människor att de sett moafåglar i vildmarken i sydvästra Nya Zeeland. Det vore roligt om det vore sant, men forskarna är säkra på att de stora fåglarna är utdöda.

► Läs och skriv orden som saknas.

Moafåglarna levde för länge sedan på Nya Zeeland.

De åt gräs och löv.

De stora fåglarna kunde inte flyga.

De största moafåglarna blev 3 meter höga och vägde 250 kilo.

Moafåglarna utrotades av människor.

På 1800-talet hittades ett stort ben från ett okänt djur.

Forskaren Richard Owen förstod att benet kom från en jättestor fågel.

Owen satte ihop ett skelett av en moafågel.

Utrotade djur

► Läs.

Vandringsduva

En gång i tiden var den amerikanska vandringsduvan världens vanligaste fågel. Det kan ha funnits så många som 5 miljarder fåglar. Vandringsduvorna levde i stora flockar. De flög hit och dit för att hitta skogar med nötter och ollon. När en stor flock flög förbi var det som om ett mörkt moln drog över himlen. Det kunde vara flera miljoner fåglar som flög tillsammans.

Men duvorna jagades i massor och såldes som mat. Dessutom försvann flera av de skogar där fåglarna hittade sin föda. Den sista vandringsduvan kallades för Martha och dog i en bur på ett zoo år 1914.

Kvagg

Kvaggan var släkt med zebran. Den hade svart- och vitrandig framkropp, brun bakkropp och ljusa ben. Kvaggan levde i Sydafrika och betade gräs på stäpperna, precis som zebbor.

När européerna kom till Afrika jagades kvaggorna och de blev färre och färre. Den sista kvaggan dog år 1883 på ett zoo.

Nu har man försökt återskapa kvaggor genom att korsa zebbor och hästar. Man kan få fram djur som är delvis randiga, men de är inga riktiga kvaggor.

Dront

När upptäcktsresande från Europa kom till ön Mauritius upptäckte de att där fanns en stor fågel som inte kunde flyga. Européerna tyckte att fågeln verkade lite dum, som inte anade fara. Men fågeln var inte rädd för människor, eftersom den inte haft några fiender förut. På portugisiska fick den namnet doudo, som betyder dum. På engelska fick den heta dodo och på svenska kallas den dront.

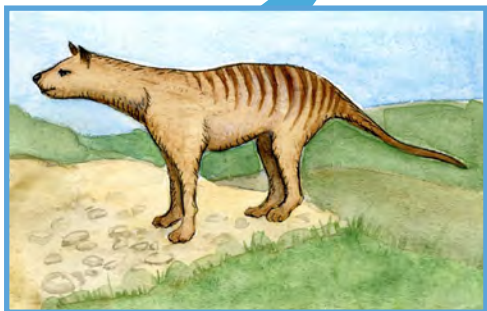

Människorna plundrade drontens bon och tog äggen, som var goda. Dunet och fjädrarna användes också, men köttet var inte gott att äta. Européernas hundar och katter jagade dronten och tog äggen. På mindre än 200 år hade dronten utrotats.

Pungvarg

Pungvargen var ett rovdjur som levde i Australien och Tasmanien. När européerna kom till Australien hade de med sig får. Människorna trodde att pungvargen dödade får och därför startades en stor jakt på pungvargar. Snart fanns det inte många kvar. Den sista pungvargen dog på ett zoo i Tasmanien år 1936.

Ny forskning visar att pungvargen inte alls kunde döda ett vuxet får. Den hade inte tillräckligt kraftiga käkar.

Vilket djur handlar meningen om?

► Dra streck mellan mening och bild. Skriv djurets namn under bilden.

Djuret levde i Australien och Tasmanien.

Djuret levde i Amerika.

Djuret levde i stora flockar.

Djuret levde i Sydafrika.

Djuret betade gräs.

Människor trodde att djuret jagade får.

Djuret var en fågel som inte kunde flyga.

Djurets ägg smakade gott, men inte köttet.

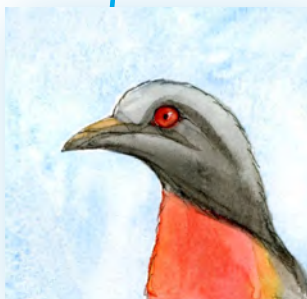
dront

pungvarg

kvagga

vandringsduva

Har du sett en pälskrokodil?

► Läs.

När man läser om de utrotade djuren verkar de vara nästan påhittade. Här är en text om ett påhittat djur.

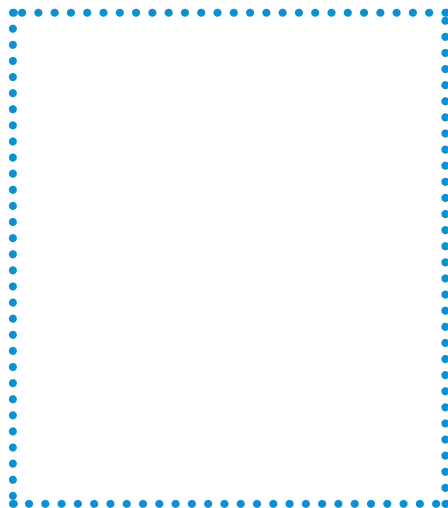
Pälskrokodilen

I Storforsen i Norrbotten i norra Sverige levde i början av 1800-talet den farliga pälskrokodilen. Den gömde sig i en håla i vattenfallet och det var få människor som fick se den. Men de som råkat på pälskrokodilen berättade om ett lurvigt djur som hade en lång platt kropp.

Djuret kunde simma med sina stora grodfötter. Huvudet var långt och smalt. Munnen var jättelik och full med silverfärgade tänder som var vassa som knivar. Den åt fisk, men var mest förtjust i små hundar som den slukade hela.

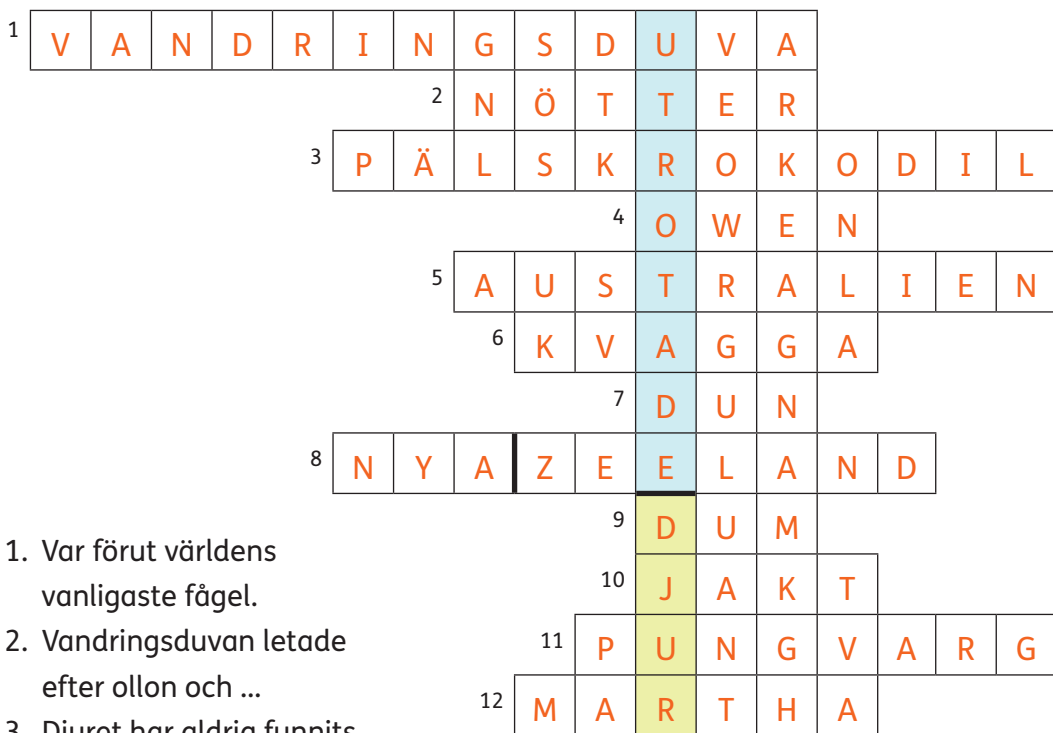

► Hitta på ett eget djur. Skriv och rita.

Kommer du ihåg?

► Lös korsordet.

1. Var förut världens vanligaste fågel.
2. Vandringsduvan letade efter ollon och ...
3. Djuret har aldrig funnits.
4. Bevisade att Moafågeln hade funnits.
5. Där levde pungvargen.
6. Var släkt med zebran.
7. Dronten hade goda ägg och fint ...
8. Där levde moafågeln.
9. Människorna trodde att dronten var ...
10. Människorna gick ut på ...
11. Blev oskyldigt anklagad för att döda får.
12. Den sista vandringsduvan hette ...

MYGGLARVER

mygglarver

puppor

stereolupp

svärm

akvarium

andningsrör

kläckas

svärm

Det finns 35 myggor.

SKRIV HÄR

UPPDRAG: Läs orden. Räkna myggorna och skriv hur många de är.

Det kliar!

► Läs.

Hanna och pappa sitter i soffan och tittar på tv. Hanna drar upp benet och kliar sig på vristen. Hon kliar och kliar.

– Har du fått årets första myggbett? undrar pappa. Låt bli att klia! Var inte så klåfingrig!

Dagen därpå är hela Hannas klass på väg ut i skogen. Alla har stövlar på sig, för i dag är de på väg till den stora pölen vid skogskanten. Nu på våren är den nästan som en liten sjö.

Fröken har en stor hink i handen. Många av barnen bär på håvar, silar och burkar. Solen skiner och alla är glada. De ska ut och fånga mygglarver.

Vattnet i den stora pölen är brunt och lite geggigt. När man kliver ut i pölen sjunker stövlarna ner en bit.

– Var försiktiga så att ni inte får vatten i stövlarna! säger fröken.

Maxi och Hanna ska jobba ihop. De har en plastburk och en stor sil. Maxi fyller lite vatten i burken. Hanna kliver ut i pölen och sätter i gång att fiska efter mygglarver. De är så kvicka och simmar i väg hela tiden. Men hon får tag i några stycken som hon håller ner i burken.

Sedan sitter Maxi och Hanna på huk och tittar ner på de små djuren. Mygglarverna rör sig så roligt. De svänger på kropparna som om de dansade.

► Vad heter det? Sök i texten och skriv vid bilden.

pöl

hink

håv

sil

burk

stövlar

► Läs.

– Vi måste fånga fler! säger Hanna.

Hon kliver ut i pölen igen och spanar ner mot vattnet. Hon klafsar runt och försöker se var det finns många mygglarver.

– Där! säger hon.

Hon sveper med silen och tar ett stort kliv ut i vattnet. Plums! Stöveln och en bit av hennes ben försvinner rakt ner i pölen. Maxi skrattar. Han sträcker sig ut över pölen och får tag i Hanna.

– Min stövel är full med vatten! säger hon.

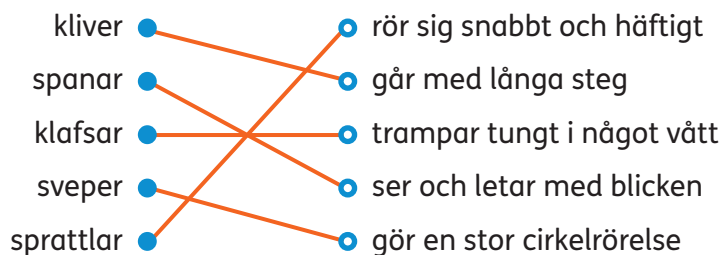
Hon drar upp foten. Byxbenet och strumpan är alldeles blöta. Hanna tänker just tömma stöveln, men Maxi hojtar till.

– Vi måste sila vattnet! säger han. Tänk om det finns mygglarver i stöveln!

Maxi håller silen och Hanna håller vattnet igenom den. Jo, minsann! Det sprattlar av larver där i silen. De får också komma ner i burken.

Sedan sitter Hanna i solen ett tag och torkar sitt blöta ben. Hon hänger upp strumpan på en trädgren.

► Vad betyder orden? Dra streck.

► Läs.

När klassen kommer tillbaka till skolan har de en hel hink full med mygglarver med sig. Fröken har ställt fram ett akvarium i klassrummet och där håller de ner vattnet och de små djuren. Till att börja med är vattnet så grumligt att det är svårt att se larverna. Men snart har smutsen sjunkit till botten och mygglarverna dansar glatt omkring i sitt nya hem.

– Ska vi ge dem mat? undrar Sara. Vad äter de egentligen?

– De äter sådant som finns i vattnet, säger fröken.

– Men tänk när de blir myggor! säger Maxi. Då får vi hela klassrummet fullt med myggor som vill äta oss.

– Vi måste ha ett lock över akvariet, säger fröken. Då är det ingen fara.

Det är roligt att titta på mygglarverna. De svänger på sina kroppar och simmar nedåt i vattnet. Sedan blir de stilla och flyter upp. Så hänger de en stund med stjärten alldeles vid vattenytan.

– När de hänger så där andas de, säger fröken. De har ett rör därbak som de andas igenom.

– Andas de med rumpan? ropar Emil och skrattar. Vilka konstiga typer!

► **Läs.**

Nästa dag tar fröken fram en stereolupp. Hon lägger en mygglarv i en liten burk. De tittar på den genom luppen. När man ser mygglarven i förstoring ser den ut som ett monster. Huvudet är stort och klumpigt. Kroppen är nästan genomskinlig och hårig. Man ser andningsröret i baken.

– Tur att de är så små, säger Maxi.
Annars skulle jag vara rädd för dem.

Fröken berättar mer om myggor. Det är bara honorna som sticks. Hanarna lever på nektar. Honorna suger blod för att få näring till sina ägg. De lägger äggen på vattenytan, tätt tillsammans så att det blir som en liten flotte. Sedan kläcks äggen och mygglarverna börja simma runt.

► **Läs och skriv orden som saknas.**

I klassrummet håller de ner vatten och larver i ett akvarium.

Till att börja med är vattnet så grumligt att det är svårt att se larverna.

Mygglarverna dansar glatt omkring i sitt nya hem.

– Vi måste ha ett lock över akvariet, säger fröken.

Emil undrar om mygglarver andas med rumpan.

I stereoluppen kan de se larven i förstoring.

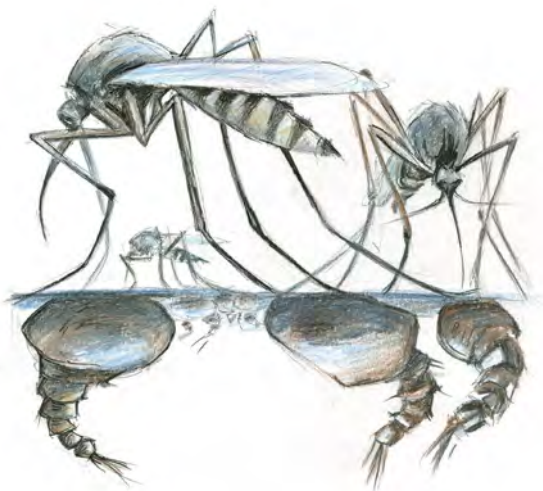
Kroppen är nästan genomskinlig och hårig

och man ser andningsröret därbak.

Det är bara mygghonorna som sticks.

► Läs.

Några dagar senare har det hänt något i akvariet. En del mygglarver har blivit puppor. De dansar inte runt längre utan har rullat ihop sig. Fröken berättar att inuti puppan håller myggan på att bli färdig. Den växer och vingarna utvecklas. När myggan är färdig kläcks den och ställer sig på vattenytan och väntar på att vingarna ska torka. Sedan flyger den i väg.

– Nu är det extra viktigt att locket är på hela tiden, säger fröken. Annars kan vi få klassrummet fullt med myggor.

– Varför finns det myggor egentligen? undrar Arash. De är bara dumma och sticks!

– Myggorna är jättebra, för de blir mat till många hungriga fågelungar, säger fröken. Nu på våren kläcks fågelungar och deras föräldrar kan hitta massor med mat till sina barn.

– Nu är det extra viktigt att vi har locket på akvariet hela tiden, för vi vet ju inte när de första myggorna kommer att kläckas.

► Läs och skriv orden som saknas.

En del mygglarver har blivit puppor.

Inuti puppan håller myggan på att bli färdig.

När myggan är färdig ställer den sig på vattenytan.

och väntar på att vingarna ska torka.

Myggor blir mat till fågelungar.

► **Läs.**

På kvällen är det föräldramöte. Föräldrarna går runt och tittar på allt fint som finns i klassrummet.

– Vad är det här? undrar Hannas pappa. Ett akvarium! Vad är det i det?

Fröken ska just berätta att locket måste vara på. Men hon hinner inte säga något. Hannas pappa är så nyfiken att han lyfter på locket. Och nu har det hänt, det som hela klassen gått och väntat på. Pupporna har kläckts. En stor myggsvärm flyger ut och börjar surra omkring i klassrummet. Hannas pappa skyndar sig att lägga på locket, men det är för sent. De hungriga myggorna ger sig ut på jakt.

Medan fröken berättar om klassens arbete försöker föräldrarna smälla myggor och kliar på sina nya myggbett

Vid frukostbordet nästa morgon berättar Hannas pappa vad som hände. Hanna skrattar.

– Tänk att du alltid ska vara så klåfingrig, säger Hanna.

► **Läs och skriv orden som saknas.**

På kvällen är det föräldramöte.

Hannas pappa är så nyfiken att han lyfter på locket till akvariet.

En stor myggsvärm flyger ut.

– Tänk att du alltid ska vara så klåfingrig, säger Hanna.

Jag tror att klåfingrig betyder _____.

Tipspromenad om myggor

► Följ slingan. Fyll i svar i tabellen.

Fråga 1

Mygghonor lägger ägg

1. i ihåliga träd. X. i jorden. 2. på vattenytan.

Fråga 2

Äggen ser ut som en liten

1. flotte. X. trädgren. 2. mössa.

Fråga 3

Myggornas ägg kläcks och blir

1. puppor. X. mygglarver. 2. myggor.

Fråga 4

Mygglarverna andas med ett rör i

1. baken. X. huvudet. 2. magen.

Fråga 5

Efter ett tag utvecklas mygglarverna till

1. färdiga myggor. X. sniglar. 2. puppor.

Fråga 6

Vilka djur äter upp myggor?

1. kaniner. X. fåglar. 2. ormar.

	1	X	2
1.			X
2.	X		
3.		X	
4.	X		
5.			X
6.		X	

Sanoma Utbildning

Postadress: Box 30091, 104 25 Stockholm

Besöksadress: Alströmergatan 12, Stockholm

Hemsida: www.sanomautbildning.se

E-post: info@sanomautbildning.se

Order/Läromedelsinformation

Telefon: 08-587 642 10

Telefax: 08-587 642 02

Redaktör: Karin Schubert

Grafisk form: Ann Sjögren/Typoform

Omslag, temastartssidor och fotoredaktion: Ann Sjögren/Typoform

Illustrationer: sidan 2, 4–5, 7–8, 42–48 Fritjof Fjelkestam Vastad;
sidorna 12–13, 16, 20, 23, 26–29 Jojo Borg-Larsson; sidorna 34,
36–40 Solveig Hellmark

Foton: sidan 6 Anna Omelchenko/Shutterstock, sidan 10 Rovenko Photo/
Shutterstock; sidan 11 Nadezhda1906/Shutterstock; sidan 14 ChameleonsEye/
Shutterstock; sidan 18 Javier Brosch/Shutterstock; sidan 26:1 Tupungato/
Shutterstock; 26:1 Simone Simone/Shutterstock; 26:3 Adisa/Shutterstock;
sidan 27 Lullabi/Shutterstock; sidan 28:1 Hans Vatne Hansen/Shutterstock;
sidan 28:2 Phoenix79/Shutterstock; sidan 28:3 Antony McAulay/Shutterstock;
sidan 28:4 Pack-Shot/Shutterstock; sidan 29 Gothia Cup; sidan 30:1
Antony McAulay/Shutterstock; sidan 30:2 Antony McAulay/Shutterstock;
sidan 30:3 Martin Maun/Shutterstock; sidan 35 Courtesy of the University
of Texas Libraries, The University of Texas at Austin.

Läs & Lös 8

ISBN 978-91-523-1304-6

© 2013 Helena Bross, Anna Hansen och Sanoma Utbildning AB, Stockholm

Första upplagan

Första tryckningen

K Kopieringsförbud!

Detta verk är skyddat av lagen om upphovsrätt. Vid tillämpning av skolkopieringsavtalet (även kallat Bonus-avtalet) är detta verk att se som ett engångsmaterial. Engångsmaterial får enligt avtalet överhuvudtaget inte kopieras för undervisningsändamål. Kopiering för undervisningsändamål av denna bok är således helt förbjuden. Utan tillstånd av förlaget kommer kopiering utöver avtalet att innebära ett otillåtet mångfaldigande. Ett sådant intrång medför straffansvar och kommer att ge upphov till skadeståndsskyldighet enligt 53 och 54 §§ lagen om upphovsrätt.

Livonia Print, Lettland 2013

**Läs & Lös 8 är den åttonde boken
av tio i Plockepinns läsförståelseserie.**

Läs & Lös startar hos eleven som kommit igång med sin läsning och ger nya utmaningar i takt med att läs- och skrivförmågan utvecklas. I slutet av serien läses texter med flyt och god förståelse för textens innehåll och budskap.

Varje bok innehåller teman med olika texttyper som knyter an till elevens vardag, intressen och fantasi. Mängden text ökar successivt i serien och uppgifterna blir mer utmanande.

I Läs & Lös 8 läser eleven poetiska texter, berättelser, texter som kombinerar ord och bild och faktatexter, både beskrivande och förklarande. Illustrationerna underlättar läsningen och gör eleven nyfiken på texten. Utifrån text och bild löser eleven uppgifter på egen hand.

Facit till böckerna finns på vår hemsida:
www.sanomautbildning.se